

Հիմնական դպրոցի հայոց լեզվի ավարտական քննության

ՈՒՂԵՑՈՒՅՑ

9-րդ դասարանի հայոց լեզվի ավարտական քննությունը անցկացվում է թեստով:
Թեստը բաղկացած է տեքստից և տեքստի հիման վրա կազմված 36 առաջադրանքներից:
Տեքստը կարող է լինել գեղարվեստական կամ գիտահանրամատչելի:
Գեղարվեստական տեքստը ընդգրկում է 300-400 բառ, գիտահանրամատչելի տեքստը՝ 200-300 բառ:

Առաջադրանքներից 20-ը ընտրովի պատասխանով են (տրվում են 4 տարբերակներ, որոնցից միայն մեկն է ճիշտ), 15-ը՝ կարճ պատասխանով՝ տրված հարցի պատասխանի ինքնուրույն դուրսբերմամբ, 1-ը՝ շարադրանք:

Ընտրովի և կարճ պատասխանով յուրաքանչյուր առաջադրանքի ճիշտ պատասխանին տրվում է 1 միավոր:

Թեստի առավելագույն միավորը 40 է, որը համապատասխան սանդղակի միջոցով բերվում է 20 միավորանոց համակարգի:

Թեստի առաջադրանքները լուծելու և պատասխանների ձևաթուղթը լրացնելու համար հատկացվում է 120 րոպե:

Շարադրանքի գնահատման չափանիշները

Շարադրանքը պետք է պարունակի շուրջ 50-70 բառ:

Շարադրանքը գնահատվում է առավելագույնը 5 միավորով առաջադրանքի պատասխանի (կարծիքի հայտնման, կերպարի բնութագրման, իրավիճակի վերլուծության և այլն) լիարժեք և գրագետ շարադրման դեպքում:

Շարադրանքը գնահատվում է երկու բաղադրիչով՝ 1. *բովանդակություն* (ընթերցածի վերաբերյալ արտահայտվելու կարողություն և մտքերը որպես կապակցված խոսք ձևակերպելու հմտություն), 2. *շարադրանքի որակ* (լեզվական գրագիտության նորմերի պահպանում):

1-ին բաղադրիչի համար տրվում է 3 միավոր, 2-րդի համար՝ 2 միավոր: Յուրաքանչյուր բաղադրիչի համար տրվելիք առավելագույն միավորից միավորներ են հանվում ըստ ստորև ներկայացված սկզբունքների:

Առանց 2-րդ բաղադրիչի գնահատականը հաշվի առնելու՝ առաջադրանքը գնահատվում է 0, եթե շարադրանքը՝

- *տեքստի բովանդակության հետ առնչություն չունի,*
- *տեքստի կամ դրա մի հատվածի ստակական վերարտադրությունն է,*
- *պարունակում է 30-ից պակաս բառ¹:*

Նախատեսված ծավալից պակաս, սակայն գնահատման շեմի սահմաններում գտնվող աշխատանքը (30-45 բառ) գնահատվում է տրվելիք բազային միավորի մի մասով՝ առավելագույնը 3 միավորով: Սահմանված ծավալից պետք է բացառել տեքստի նախադասությունների նույնությամբ մեջբերումները:

¹ Որպես շարադրանքի բառաքանակ չի հաշվարկվում տեքստից բառացիորեն մեջբերված նախադասությունների բառաքանակը:

Բովանդակություն (առավելագույն միավորը՝ 3)

Շարադրանքի բովանդակության (կարծիքի հայտնման, կերպարի բնութագրման, իրավիճակի վերլուծության և այլն) առումով աշակերտը ազատ է: Այս բաղադրիչի գնահատումը չի ենթադրում աշակերտի շարադրած բովանդակության և ստուգողի աշխարհայացքի համընկնում: Սակայն արտահայտված մտքերը չեն կարող հակասել տրված տեքստի բովանդակությանը կամ չբխել նրանից:

Առավելագույն միավոր ստանալու համար աշակերտը պետք է ոչ միայն կարծիք հայտնի, այլև հիմնավորի այն: Հիմնավորումները նույնպես չեն կարող հակասել տրված տեքստի բովանդակությանը կամ չբխել նրանից:

Առանց հիմնավորումների, միայն կարծիքների հայտնումից բաղկացած շարադրանքի այս բաղադրիչը կարող է գնահատվել առավելագույնը 1 միավորով:

Տրվելիք միավորից միավորներ են հանվում հետևյալ դեպքերում՝

- միևնույն մտքի մեկից ավելի կրկնությունների համար՝ 1 միավոր,
- հայտնած կարծիքի և դրա հիմնավորման անհամապատասխանության յուրաքանչյուր դեպքի համար՝ 1-ական միավոր,
- հայտնած կարծիքի կամ դրա հիմնավորման՝ տեքստի հետ հակասության կամ տեքստից չբխելու յուրաքանչյուր դեպքի համար՝ 1-ական միավոր,
- իրար հաջորդող նախադասությունների միջև տրամաբանական կապի յուրաքանչյուր խախտման համար՝ 1-ական միավոր:

Շարադրանքի որակ (առավելագույն միավորը՝ 2)

Այս բաղադրիչն իր հերթին բաղկացած է 4 բաղադրիչներից՝ 1. *ուղղագրություն*, 2. *կետադրություն*, 3. *բառագործածություն*, 4. *քերականություն*:

Սրանցից յուրաքանչյուրից թույլ տրված սխալների համար միավորներ են հանվում՝ ըստ ստորև տրված կարգի:

1. Ուղղագրություն.

- 1-2 սխալ – 1 միավոր
- 3 և ավելի սխալ – 2 միավոր

2. Կետադրություն.

- 2-3 սխալ – 1 միավոր
- 4 և ավելի սխալ – 2 միավոր

3. Բառագործածություն (բառագործածության սխալ պետք է համարել նաև կապերի և շաղկապների ոչ ճիշտ գործածությունը).

- 1-3 սխալ – 1 միավոր
- 4 և ավելի սխալ – 2 միավոր

4. Քերականություն (խնդրառություն, համաձայնություն, շարադասություն).

- 1-3 սխալ – 1 միավոր
- 4 և ավելի սխալ – 2 միավոր

Ցուցումներ.

- 2-րդ բաղադրիչից հանվող միավորների թիվը որոշ դեպքերում կարող է գերազանցել 2-ը, այսինքն՝ այս բաղադրիչի համար տրվելիք առավելագույն միավորը: Այդ դեպքում 2-րդ բաղադրիչը գնահատվում է 0, սակայն 1-ին բաղադրիչին տրվելիք միավորը մնում է **անխախտ**. 2-րդ բաղադրիչի սխալների համար 1-ին բաղադրիչին տրվելիք միավորներից միավոր **չի հանվում**:
- 1-ին բաղադրիչը համարվում է **գերակա**: Այս բաղադրիչին տրվող միավորները գումարվում են թեստի այլ առաջադրանքներից հավաքած միավորներին անգամ այն դեպքում, եթե 2-րդ բաղադրիչից աշակերտը որևէ միավոր չի հավաքում:
- Բացառիկ ինքնատիպ մտքի կամ պատկերավոր ձևակերպումների համար տրվելիք միավորներին կարող է ավելացվել ևս 1 միավոր, եթե տրվելիք միավորների թիվը չի գերազանցում 5-ը:
- Շարադրանքում 3 ջնջում կամ ուղղում ունենալու դեպքում հանվում է 1 միավոր, 3-ից ավելի յուրաքանչյուր ուղղման կամ ջնջման համար հանվում է մեկական միավոր:

Գնահատման սանդղակ

Միավորներ	Գնահատական	Միավորներ	Գնահատական
0-1	1	17-18-19	11
2	2	20-21-22	12
3	3	23-24-25	13
4	4	26-27-28	14
5	5	29-30-31	15
6	6	32-33-34	16
7-8	7	35-36	17
9-10	8	37-38	18
11-12-13	9	39	19
14-15-16	10	40	20

Թեստի նմուշ

Կարդա՛ տեքստը և կատարի՛ր առաջադրանքները:

I

1. Ուրախ կլանչոցով շունը նետվեց դեպի կածան: 2. Մի պահ ես էլ ուրախացա ու վազեցի: 3. Խաշամը խշխշում էր խլացնելու չափ ուժգին ու չոր: 4. Այդ խշխշոցն էր, երբ վազում էի. իմ ականջներում միայն այդ խշխշոցն էր: 5. Խաշամը հասնում էր ծնկներիս: 6. Երբ կանգ էի առնում, լուռ լռություն էր. այդ լռության ու լույսի մեջ, հազիվ լսելի սվավալով, օրորվում էին թափվող տերևները: 7. Սև մոշահավը կչկչոցով թռավ իմ ոտքերի տակից, և դարձյալ խոր լռություն էր: 8. Ինձ թվում էր, թե ես լսում եմ անտառի խաղաղ շնչառությունը:

II

1. Ես հետ նայեցի: 2. Իմ հորեղբայրը ծնկել էր աղբյուրի մոտ և ինչ-որ բան էր անում: 3. Մի քիչ էլ խորանալով անտառի մեջ՝ ես դարձյալ հետ նայեցի: 4. Ինձ թվաց, թե հորեղբայրն արդեն գնացել է, բայց չէր գնացել, դեռ կռացած էր աղբյուրի վրա և դժվար էր նկատվում, քանի որ հողագույն էին և՛ ճանապարհը, և՛ նրա հագուստը: 5. Ես նստեցի ծառի հետևը և որպեսզի ինքս ինձ խաբեմ, թե որևէ բան եմ անում, բացեցի սխրագործությունների մասին գիրքը:

III

1. Գիրքը, սակայն, ես չէի կարդում. գրքի վրա կռացած՝ ես սպասում էի, թե իմ հորեղբայրը երբ է հեռանալու վերադարձի ճանապարհից: 2. Նա հիմա նստել էր աղբյուրի մոտ, ծխում էր և ինչպես ինձ էր թվում, նայում էր անտառի մեջ ինձ: 3. «Օրինակ՝ ինչո՞ւ ես էդպես պարապ նստել,- մտածեցի ես,- խոզ գտնելը ձեր գործն է, գիրք կարդալը՝ իմ. ես ահա կարդում եմ իմ գիրքը, իսկ դուք պարապ նստել եք»: 4. Եվ որպեսզի ինքս ինձ ավելի խաբեմ, ես ականջներս փակեցի մատներով ու նայեցի միայն գրքին: 5. Իբր թե կարդում եմ, իբր թե միայն կարդում եմ:

IV

1. Հեռավոր թույլ խշխշոց էր լսվում: 2. Ես հայացքս գրքից բարձրացրի և ականջներս բացեցի, խշխշոցը շատ ուժեղ էր և շատ մոտիկ: 3. Բայց ես չհասցրի վախենալ, որովհետև նույն պահին էլ տեսա մեր շանը: 4. Նա թափով կպավ ինձ, ցատկեց, նորից ցատկեց, վնգատաց ու կանչեց դեպի Պարզ բացատ: 5. Որպեսզի նա նորից չկլանչի ու խշխշացնի, ես իմ հացի կեսը տվեցի նրան:

(Հ. Մաթևոսյան, «Հացը»)

1) Տեքստի I հատվածում դեպքը ո՞ր եղանակի բայաձևերի միջոցով է պատմվում:

- 1) սահմանական
- 2) ըղձական
- 3) ենթադրական
- 4) հարկադրական

2) Ո՞ր միտքն է հակասում տեքստի բովանդակությանը:

- 1) Գործողությունները տեղի են ունենում աշնանային անտառում:
- 2) Տղան կարծում էր, թե հորեղբայրը հեռվից իրեն էր հետևում:
- 3) Տղան մեծ հետաքրքրությամբ կարդում է քաջագործությունների մասին գիրքը:
- 4) Հորեղբայրը դժվար էր նկատվում, որովհետև նրա հագուստի գույները ձուլվում էին շրջապատի գույներին:

3) Տեքստում ո՞ր ձայնի մասին խոսք *չկա*:

- 1) շան վնգստոց
- 2) մոշահավի կշկշոց
- 3) աղբյուրի ջրի քչքչոց
- 4) չոր տերևների խշխշոց

4) Ո՞ր բառում հնչյունափոխություն *չկա*:

- 1) խլացնել
- 2) շնչառություն
- 3) աղբյուր
- 4) լռություն

5) Ո՞ր բառն է սխալ գրված:

- 1) հայացք
- 2) լվածք
- 3) գնացք
- 4) նայվածք

6) Ո՞ր բառն է սխալ գրված:

- 1) որևէ
- 2) որևիցե
- 3) միջօրե
- 4) մանրե

7) Մխրագործություն բառի վանկատման ո՞ր տարբերակն է ճիշտ:

- 1) սըխ-րա-գոր-ծու-թյուն
- 2) սըխր-ա-գոր-ծու-թյուն
- 3) սըխ-րա-գործ-ություն
- 4) սըխ-րա-գործ-ութ-յուն

8) Տրված բառերից ո՞րն ածանցավոր **չէ**:

- 1) կլանչոց
- 2) լսելի
- 3) լռություն
- 4) խաղաղ

9) Ո՞ր դեպքում է գոյականի հոլովը սխալ նշված:

- 1) հորեղբայրը - ուղղական
- 2) ճանապարհից - բացառական
- 3) մատներով - գործիական
- 4) անտառի – ներգոյական

10) Ո՞ր բառն է ենթարկվում արտաքին հոլովման:

- 1) հորեղբայր
- 2) լռություն
- 3) շուն
- 4) ծունկ

11) Ո՞ր բայաձևն է ապառնի ժամանակ ցույց տալիս:

- 1) լավում էր
- 2) բարձրացրի
- 3) կպավ
- 4) չկլանչի

12) Ո՞ր բայաձևը չբայաժանց ունի:

- 1) կպավ
- 2) կլանչի
- 3) կանչեց
- 4) ցատկեց

13) Ո՞ր կապակցության մեջ կապ **չկա**:

- 1) դեպի կածան
- 2) խլացնելու չափ
- 3) այդ խշխշոցը
- 4) լույսի մեջ

14) Նախադասության անդամներից որի՞ ձևաբանական վերլուծության մեջ սխալ կա:

Ես նստեցի ծառի հետևը և, որպեսզի ինքս ինձ խաբեմ, թե որևէ բան եմ անում, բացեցի սխրագործությունների մասին գիրքը:

- 1) **նստեցի** – I դեմքի բայ, անցյալ կատարյալ
- 2) **խաբեմ** – I դեմքի բայ, ըղձական ապառնի
- 3) **որևէ** – ածական, դրական աստիճան
- 4) **որպեսզի** – ստորադասական շաղկապ

15) Ո՞ր նախադասությունն է կազմությամբ պարզ:

- 1) I. 2
- 2) II. 2
- 3) II. 3
- 4) III. 5

16) Ո՞ր նախադասությունն է բարդ համադասական:

- 1) I. 8
- 2) II. 4
- 3) III. 4
- 4) IV. 2

17) III հատվածի ո՞ր նախադասության մեջ ենթակայի զեղչում *չկա*:

- 1) 1-ին
- 2) 2-րդ
- 3) 3-րդ
- 4) 4-րդ

18) III հատվածի ո՞ր նախադասության մեջ ստորոգյալի զեղչում կա:

- 1) 1-ին
- 2) 2-րդ
- 3) 3-րդ
- 4) 4-րդ

19) Ո՞րը որոշիչ-որոշյալի կապակցություն *չէ*:

- 1) ուրախ կլանչոց
- 2) լսելի սվավալ
- 3) խաղաղ շնչառություն
- 4) թափվող տերևներ

20) Նախադասության անդամներից որի՞ շարահյուսական վերլուծության մեջ սխալ կա:

Ես հայացքս գրքից բարձրացրի և ականջներս բացեցի, խշխշոցը շատ ուժեղ էր և շատ մոտիկ:

- 1) *հայացքս* – ուղիղ խնդիր
- 2) *ականջներս* – ենթակա
- 3) *գրքից* – անջատման անուղղակի խնդիր
- 4) *ուժեղ էր* – բաղադրյալ ստորոգյալ

- 21 I հատվածից դո՛րս գրիր **արահետ** բառի հոմանիշը:
Պատասխան ' -----
- 22 Գրի՛ր **ծխում էր** բայաձևի անորոշ դերբայը:
Պատասխան ' -----
- 23 Տեքստի ո՞ր բառն է նշանակում **«ծառերից թափված աշնան տերևները»**:
Պատասխան ' -----
- 24 I հատվածից դո՛րս գրիր այն բառը, որը փոխաբերաբար նշանակում է **«ռնչով չխանգարվող, անվրդով»**, նաև՝ **«ուսական»**:
Պատասխան ' -----
- 25 I հատվածից դո՛րս գրիր **նորից** բառի հոմանիշը:
Պատասխան ' -----
- 26 I հատվածից դո՛րս գրիր **արմատ+հողակապ+արմատ** կազմությամբ բառը:
Պատասխան ' -----
- 27 I հատվածի 7-րդ նախադասության մեջ **և**-ից առաջ ինչո՞ւ է ստորակետ դրվել:
Պատասխան ' -----
- 28 II հատվածից դո՛րս գրիր **արմատ+արմատ** կազմությամբ բառը (առանց հողակապի):
Պատասխան ' -----
- 29 II հատվածից դո՛րս գրիր դիմորոշ հոդով դերանունը:
Պատասխան ' -----
- 30 III հատվածից դո՛րս գրիր խոսակցական բառապաշարին պատկանող բառը:
Պատասխան ' -----

